

**МІЗИНА О.В., к.е.н., доцент,
МІЗИНА К.А.,**

*Донецький національний технічний університет, м. Донецьк, Україна
mizinaev@yandex.ru*

ІНТЕГРАЛЬНА ОЦІНКА ВИКОРИСТАННЯ ТА ВІДТВОРЕННЯ МАЙНА ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Проаналізовано сучасні розробки у сфері оцінки використання та відтворення майна промислового підприємства, переваги та недоліки існуючих методів, запропоновано удосконалену методику оцінки.

Ключові слова: майно, відтворення, основні фонд, оборотні кошти, ефективність, фінансовий стан, кредитоспроможність, нормування показників

Мизина Е.В., Мизина Е.А.

Интегральная оценка использования и воспроизводства имущества промышленного предприятия

Проанализированы современные разработки в сфере оценки использования и воспроизводства имущества промышленного предприятия, преимущества и недостатки существующих методов, предложена усовершенствованная методика оценки.

Ключевые слова: имущество, воспроизводство, основные фонд, оборотные средства, эффективность, финансовое состояние, кредитоспособность, нормирование показателей

Mizina O.V., Mizina K.A.

Integral assessment of use and reproduction of the property of the industrial enterprise

Analysis of current developments in evaluation use and reproduction of the industrial enterprise, the advantages and disadvantages of existing techniques and suggests an improved method of estimation.

Keywords: property, the reproduction, fixed assets, working capital efficiency, financial condition, solvency, rationing

Система фінансово-економічної діагностики на підприємстві, у тому числі змін його майнового стану, є складовою частиною системи економічної безпеки і механізму пошуку напрямів підвищення ефективності функціонування об'єктів господарювання в умовах ринку. Процеси формування, використання та відтворення майна підприємства є важливими характеристиками успішності його діяльності. В умовах ринкового середовища на зміни ефективності використання майна впливає безліч факторів, тому необхідним стає завдання виявлення найбільш впливових з них. Підґрунтям для цього є дослідження складових майна, основними з яких є основні та обігові засоби. Від ступеню відтворення та використання основних засобів залежить безпека та продуктивність праці, собівартість продукції, а отже й кінцеві показники діяльності. Але для забезпечення підприємств основними засобами в необхідному кількісному і якісному складі, а також можливості їх своєчасного оновлення необхідно виділення значних коштів. Тобто ці питання неможливо вирішувати окремо від питань раціонального використання оборотних коштів. Оцінка ступеня використання майна підприємства є важливою не лише для його керівництва, але й для потенційних інвесторів, кредитних установ та інших контрагентів. Кожен з них для такої оцінки зазвичай використовує свою систему показників, тому актуальним залишається завдання обґрунтування методичних підходів до побудови такого інтегрального показника, використання якого відповідало би інтересам значного кола користувачів.

Питанням оцінки використання та відтворення майна, як й питанням трактування самого терміна «майно» присвячено ряд наукових досліджень. А.В.Бурковською та О.Ю.Соловйовим розглянуто питання послідовності та особливості оцінки економічних показників діяльності підприємств [2], аналізу ефективності використання майна з точки зору оцінки інвестиційної привабливості підприємств присвячено дослідження Амоши О.І. [1], проблеми оцінки використання та відтворення майна з боку як власників, так й різних контрагентів, формування системи показників оцінки та методів їх зведення до єдиного інтегрального показника розглянуто в роботах О. Л. Хотомлянського, П.А. Знахуренко [9], О. Остафіль, М. Рубахи [6],

В. Б. Кочкодана, І. Т. Зварича, І. С. Благуну [5] та інших. Але, незважаючи на значні напрацювання у цій сфері, процес інтегральної оцінки використання майна промислового підприємства не знайшов остаточного теоретичного та методологічного обґрунтування, що потребує проведення подальших досліджень.

Метою цього дослідження є розгляд та проведення критичного аналізу існуючих розробок у сфері оцінки використання та відтворення майна підприємства, а також вдосконалення методики інтегральної оцінки рівня використання майна з урахуванням кола можливих споживачів відповідної інформації.

Діяльність будь-якого суб'єкта господарювання повинна забезпечуватися засобами, які необхідні для задоволення його потреб. Сукупність засобів промислового підприємства складає його майно. Термін «майно» вживається в чинному законодавстві у різних значеннях. Відповідно до ч. 1 ст. 139 Господарського кодексу України, майно – це сукупність речей та інших цінностей (включаючи нематеріальні активи), які мають вартісне визначення, виробляються чи використовуються у діяльності суб'єктів господарювання та відображаються в їх балансі або враховуються в інших передбачених законом формах обліку майна цих суб'єктів. Це визначення підкреслює економічну сутність правового явища. Інші визначення акцентують увагу з точки зору: професійної оціночної діяльності; в залежності від правових форм; економічної форми, що набуває майно у процесі здійснення господарської діяльності і так далі. Загальним для них є визначення майна, а отже й процесів його відтворення і використання, як складних явищ. Сукупна оцінка складного явища не може базуватися на простому аналізі будь-якої системи показників, а передбачає їх зведення до єдиного інтегрального. Згідно висновкам окремих авторів, основними етапами такої оцінки є [2, с. 74]:

1. Формування системи одиничних показників.
2. Оцінка одиничних показників діяльності підприємства.
3. Синтез одиничних оцінок для отримання комплексної оцінки діяльності.

Інструментарій такої оцінки пропонується об'єднати у три групи [2, с. 74]:

1. Ранжирування показників і коефіцієнтів.
2. Розрахунок інтегрального показника для оцінки об'єкта дослідження.
3. Порівняння розрахункових показників з еталонними величинами.

Формування ранжируваного ряду показників і коефіцієнтів дає можливість вирішувати ряд завдань, а саме: відстежувати ситуації щодо окремих показників; ідентифікувати «слабкі» місця підприємства, які виявляються у незадовільному рівні цільових показників; формувати можливі напрями впливу на фінансово-господарську діяльність підприємства для реалізації його економічного потенціалу.

Відомо, що залежно від економічної форми майнові цінності належать до основних фондів та оборотних засобів. Система показників, яка може охарактеризувати ефективність використання основних фондів, охоплює два блоки: перший – показники ефективності відтворення окремих видів і всієї сукупності засобів праці, другий – показники рівня використання основних фондів у цілому та їх окремих видів. Розрахунок показників ефективності відтворення основних засобів має важливе значення для визначення рівня забезпеченості підприємства ними, вивчення й аналізу їх руху та технічного стану. Для цього зазвичай використовують наступні показники: коефіцієнти оновлення та вибуття основних фондів; коефіцієнт зносу та інші. Загальну оцінку використання основних фондів можна одержати на основі розрахунку наступних показників: фондовіддача, фондообзброєність праці, коефіцієнт використання виробничої потужності підприємства та інші. У процедурі оцінки ефективності використання оборотних засобів підприємства використовуються загальновідомі показники ефективності (коефіцієнт оборотності, тривалість обороту, рентабельність оборотних коштів), які традиційно визначаються по всій сукупності оборотних коштів підприємства.

Питання використання майна підприємства та його відтворення можна розглянути із іншої точки зору. Віднесення майна до ключових чинників стратегічного управління підприємствами ґрунтується на узагальненні наукових та практичних визначень економічного потенціалу підприємства. Найважливішим його елементом виступають активи у різних формах їх існування. Тобто майновий потенціал підприємства можна оцінити через склад та структуру активів, джерела їх формування, обсяги та строковість одержаних економічних вигод. Це

потребує визначення системи показників, що враховують певні особливості такої оцінки.

На даний час більшість методик оцінки використання майна підприємства базується на показниках, які використовуються при дослідженні його фінансового стану [1, 2, 4, 5, 6, 9]. Але проведений аналіз теоретичних джерел показує, що обмеження лише колом названих показників не є досить обґрунтованим. Так, наприклад, близькою за змістом є оцінка підприємства, яка проводиться банками для визначення його кредитоспроможності. Під кредитоспроможністю позичальника банку прийнято розуміти наявність у позичальника (контрагента) передумов для отримання кредиту і його здатність повернути кредит та відсотки за ним у повному обсязі та в обумовлені договором строки [8]. Безумовно можна стверджувати, що кредитоспроможність підприємства формується як результат його економічної діяльності і показує, наскільки ефективно воно керує власними фінансовими ресурсами, раціонально поєднує використання власних та позикових коштів й ефективно вкладає свій капітал [6, с. 388]. Тому в контексті даного дослідження інтерес можуть представляти саме пропозиції щодо оцінки майна підприємства для визначення його кредитоспроможності. Така узагальнена оцінка буде відповідати інтересам більш широкого кола споживачів відповідної інформації.

Як правило, оцінка кредитоспроможності підприємства базується на сумарній бальній оцінці, що попередньо проводилась за окремими показниками. Різні банки беруть до уваги різний перелік показників та різну шкалу бальної оцінки. Теоретичні пропозиції щодо даного питання полягають в деякій уніфікації переліку показників та шляхах їх зведення до єдиної оцінки. Серед розглянутих пропозицій інтерес викликає методика, сутність якої розкрита авторами на прикладі конкретного підприємства [6]. У роботі пропонується провести розрахунки показників за рядом груп (напрямів). Окрім груп, що розглядають досить поширені в аналізі показники, а саме ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності підприємства, запропоновано дослідити групу показників, які отримуються на підставі якісної оцінки підприємства-позичальника.

Згідно існуючих підходів можливість отримання кредиту підприємством обумовлена дотриманням ряду умов, серед яких розглядається наявність, обсяг та якість забезпечення. Забезпеченням можуть виступати гарантії Уряду України, гарантії банків, зареєстрованих як юридичні особи у країнах, віднесених до категорії А, грошові вклади і депозити позичальника, розміщені у банку, що надає кредит, застава майна позичальника [7, с. 192]. При цьому якісно банки оцінюють можливість надання кредиту за допомогою вивчення кредитної історії та оцінки показників, що характеризують діяльність підприємства на ринку і його співпрацю з контрагентами (термін функціонування підприємства за поточним профілем діяльності, джерела погашення кредиту, залежність від постачальників та покупців); аналізу показників, що визначають якість управління (ринкову позицію позичальника, ефективність управління, прибутковість діяльності, достовірність і своєчасність надання інформації та фінансової звітності). Саме показники такої якісної оцінки й пропонуються авторами враховувати при побудові інтегрованого рейтингового показника. На завершальному етапі методу за величиною рейтингового показника проходить віднесення підприємства до певного класу позичальників для оцінки можливостей подальшої співпраці банку з цим контрагентом та формування резерву під кредитну операцію [6, с. 393].

Наведений в роботі приклад ілюструє алгоритм розрахунку інтегрованого рейтингового показника на підставі коефіцієнтів, їхньої ваги та вагових коефіцієнтів аналітичних груп (табл. 1).

Відповідно до рейтингової шкали визначення класу позичальників надається оцінка ступеню надійності підприємства. Так підприємство, що одержало сумарний бал понад 200, визначають за класом А (підприємства з дуже стійким фінансовим станом), що одержало сумарний бал менше 110 - за класом Д (підприємства з незадовільним фінансовим станом) і так далі [7, с. 200].

Таблиця 1

Розрахунок інтегрованого рейтингового показника (витяг)

Назва показника	Теоретичне значення показника	Вагоме значення показника	Розрахункове значення показника	3 урахуванням вагомості
I група - Попередня оцінка позичальника. Вагомий коефіцієнт - 2				
Період функціонування	0,5–5	0,5	5	2,5
Наявність бізнес-плану	0–1	1,0	-	-
Прибуткова діяльність	0–3	2	2	4
Погашення позичок	0–1	6	-	-
Сплата відсотків	0–1	6	-	-
Разом по групі I				13
II група - Показники платоспроможності Вагомий коефіцієнт - 5				
Коеф. загальної ліквідності	Не менше 2,0	8	0,95	7,63
Коеф. поточної ліквідності	Не менше 0,5	7	0,64	4,48
.....				
Разом по групі II				60,5
III група - Показники фінансової стійкості. Вагомий коефіцієнт - 4				
Коеф. маневреності власних коштів	Не менше 0,5	6	Менше 0	-
.....				
Разом по групі III				34,8
IV група - Показники надійності і ділової активності. Вагомий коефіцієнт - 2				
Коеф. забезпечення кредиту	Не менше 1,6	8	-	-
.....				
Разом по групі IV				65,4
Всього				173,7

Джерело: [6, с. 393-394]

Аналіз вище наведених пропозицій дозволив виявити їх переваги й недоліки з точки зору досягнення мети даного дослідження. Так, при оцінці використання майна підприємства, доцільним виявляється формування названих груп показників. Відповідно до мети даного дослідження можна зазначити, що група показників надійності і ділової активності дозволяє оцінити використання складових майна з точки зору їх участі у виробництві, показники платоспроможності - з точки зору оцінки ліквідності активів та платоспроможності підприємства, а показники фінансової стійкості - з точки зору дослідження джерел формування майна. Окрім наявності та ефективності використання майна, важливим є можливість забезпечення цим майном кредитів, що визначає надійність підприємства. Саме тому в інтегральній оцінці необхідно враховувати групу показників, які отримуються на підставі якісної оцінки підприємства, що визначемо під загальною назвою «Попередня якісна оцінка підприємства-власника майна, як позичальника».

До недоліків роботи [6] слід віднести пропозиції щодо формування інтегрального показника шляхом зведення одиничних показників на основі множення їх розрахункових значень на відповідні коефіцієнти вагомості:

- не обґрунтованим виявляється визначення шкали коефіцієнтів вагомості;
- не задіяними є теоретичні (граничні) значення показника.

У порівнянні з бальною оцінкою, зведення показників до зіставного вигляду шляхом їх нормування, на думку ряду дослідників, є більш обґрунтованим [2,3,4]. Нормування можна проводити за формулою:

$$K_i = \frac{P_i}{P_{i_норм}}, \quad (1)$$

де K_i – нормований одиничний показник;
 P_i – фактичне значення одиничного показника;
 $P_{i_норм}$ – нормативне значення одиничного показника;
 i – порядковий номер одиничного показника, фінансового коефіцієнта в блочній оцінці [2, с.75]

Ця формула може бути використана для показників-стимуляторів (якщо для зростання оцінки ступеня використання майна підприємства фактичне значення має перевищувати нормативне). Для показників-дестимуляторів (фактичне значення має бути нижчим за нормативне), формула має вигляд:

$$K_i = \frac{P_{i_норм}}{P_i} \quad (2)$$

Підсумкова оцінка за кожною групою повинна визначатися з урахуванням ваги одиничних показників, але визначення вагів коефіцієнтів слід здійснювати або на основі статистичних спостережень, або експертним шляхом. Методика оцінки вагомості коефіцієнтів розглянута в роботі Хотомлянського О.Л., Знахуренко П.А [9]. У будь-якому випадку розподілити ваги у групах слід так, щоб їх сума дорівнювала 1 (100%), і так саме вагові коефіцієнти груп у сумі повинні давати 1 (100%).

Підсумкова оцінка кожної групи з урахуванням ваги одиничних показників визначається за формулою:

$$K_j = \sum_{i=0}^n \alpha_i \cdot K_i \quad (3)$$

де K_j – підсумкова оцінка за групою показників;
 α_i – вагомість одиничного коефіцієнта в групі показників;
 n – кількість показників у межах групи, що характеризує окрему сторону стану підприємства;
 j – номер групи в інтегральній оцінці.
 Для завершальної оцінки використовується розрахунок за формулою:

$$K_k = \sum_{j=0}^m \beta_j \cdot K_j \quad (4)$$

де K_k – інтегральний показник;
 β_j – вагомість аналітичних груп (блоків) в комплексній оцінці;
 m – кількість груп (блоків) оціночних показників

Важливим моментом застосування такого підходу є включення до інтегральної оцінки показників, щодо яких встановлено їх нормативні або бажані значення. Тому до пропозиції складу показників, що розглянуто в роботі [6], необхідно внести корективи, сутність яких слід враховувати при можливому розширенні або уточненні відповідних груп згідно цілей конкретного дослідження. Загальновідомо, що відносні показники мають більше аналітичне навантаження в порівнянні з абсолютними. Тому замість показника чистого робочого капіталу пропонуємо розглядати коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами (робочим капіталом), з граничним значенням не менше 0,1, а показники ділової активності доповнити показником фондоддачі, з рекомендованим значенням не менше 1, який відображує ефективність використання основних фондів підприємства, які на промислових підприємствах займають найбільшу питому вагу. Зі складу показників ліквідності виключено показник абсолютної ліквідності, який на промислових підприємствах має традиційно низьке значення й практично не надає характеристики їх платоспроможності. Крім того не дає додаткової інформації аналіз коефіцієнту фінансової напруги, який практично дублює аналіз за коефіцієнтом автономії.

Серед показників надійності (четверта група) в роботі [6] пропонується визначення

показника забезпечення кредиту. Слід зауважити, що не дивлячись на те, що це доволі новий та корисний для оцінки майна підприємства коефіцієнт, але для зовнішніх користувачів інформації його розрахунок ускладнюється через неможливість отримання даних з приводу суми забезпечень кредитів підприємства (застав, страхування та ін.). Тому включення його до аналітичного блоку відбувається в залежності від можливості одержання таких даних. Для деяких показників, що передбачено включити до групи показників надійності, на теперішній час нормативний рівень не визначено. Але у ряді досліджень наведено рекомендовані значення відповідних показників [3, 4], які було обрано у якості теоретичних.

Доречними виявляються корективи щодо рекомендованих значень показників якісної оцінки, враховуючи, що аналіз стосується діяльності промислових підприємств. Теоретичне значення показника періоду функціонування слід розширити та взяти більшим ніж 5 років. Такий період існування підприємства більш об'єктивно свідчить про стабільність та перспективність його діяльності. Крім того, це значення може варіюватися в залежності від галузевої приналежності підприємства. Так для вугільних підприємств, які виходять на стабільний рівень використання виробничої потужності через тривалий час, мають запас вугілля більше ніж на п'ятдесят років, є важливими стратегічними об'єктами для країни й повинні функціонувати ще довгий період часу, теоретичне значення показника слід брати більшим ніж 10. Наявність бізнес плану, або програми інвестиційного розвитку підприємства пропонуємо оцінювати за трибальною шкалою – від 0 до 2, де 0 – повна відсутність бізнес-плану, 1 – підприємство має якісь програми, але потрібні доробки, 2 – підприємство має чіткий план подальшого розвитку. Прибутковість діяльності підприємства слід оцінювати шкалою від 0 до 2, де 0 – підприємство є збитковим, та його збитки сягають значного розміру, 1 – підприємство має незначні збитки або незначний прибуток, ситуація коливається та стан підприємства може змінитися з прибуткового на збитковий чи навпаки за невеликий час, 2 – підприємство є достатньо прибутковим та успішно тримається на цьому рівні. Аналогічно за трибальною шкалою від 0 до 2 оцінюється й погашення підприємством позичок та сплату відсотків, де 0 – підприємство не сплачує або практично не сплачує, 1 – підприємство частково гасить відсотки та позики, але не в повній мірі, 2 – підприємство повністю або майже повністю сплачує відсотки та позики в строк. За граничне значення показників у цій групі прийемо верхню межу їх значення, тобто 2.

Пропоновані групи показників, їх склад та граничні значення наведено у таблиці 2. Даний алгоритм передбачає також визначення якісної оцінки інтегрального показника за відповідною шкалою. Для побудови такої оціночної шкали було розглянуто ряд пропозицій. Так у роботі [5] розглядається комплексний показник стану капіталу підприємства, який має нормований діапазон зміни $[0;1]$. Для обґрунтування діапазонів зміни інтегрального показника автори пропонують використовувати шкалу Харрінгтона, що базується на припущенні про нерівномірний закон розподілу критерію і формуванні діапазонів його зміни таким чином, щоб імовірність попадання критерію в кожен з них була однаковою [5, с. 9].

Для можливості використання зазначеної шкали слід прийняти наступне: у випадку перевищення показником критичного значення, слід встановлювати його нормоване значення на рівні 1; від'ємні значення нормованих показників, які характеризують вкрай незадовільне використання майна, замінюються на нульову оцінку. У цьому випадку з урахуванням ваги показників в групах та ваги груп у загальній оцінці, інтегральний показник буде вимірюватись у границях від 0 до 1 й кінцеві висновки щодо рівня використання майна підприємства можна також здійснювати за шкалою Харрінгтона. Відповідно до завдань даного дослідження вона буде мати вигляд таблиці 3.

Таблиця 2

Склад показників інтегрованої оцінки використання майна промислового підприємства

Назва показника	Теоретичне значення показника	Вагоме значення показника	Розрахункове значення показника	Нормоване значення показника	З урахуванням вагомості
I група - Попередня оцінка позичальника. Вагомий коефіцієнт – 0,1					
Період функціонування	>5	0,1			
Наявність бізнес-плану	0–2 (2)	0,1			
Прибуткова діяльність	0–2 (2)	0,2			
Погашення позичок	0–2 (2)	0,3			
Сплата відсотків	0–2 (2)	0,3			
Разом по групі I					
II група - Показники платоспроможності Вагомий коефіцієнт – 0,2					
Коеф. критичної ліквідності	Не менше 0,5	0,4			
Коеф. поточної ліквідності	Не менше 1	0,6			
Разом по групі II					
III група - Показники фінансової стійкості. Вагомий коефіцієнт – 0,3					
Коеф. маневреності власних коштів	Не менше 0,5	0,3			
Коеф. автономності	Не менше 0,5	0,3			
Коеф. співвід. позикових і власних засобів	Не більше 1	0,1			
Коеф. забезпечення робочим капіталом	Не менше 0,1	0,3			
Разом по групі III					
IV група - Показники надійності і ділової активності. Вагомий коефіцієнт – 0,4					
Коеф. оборотності матеріальних запасів	≥ 3 [4, с.8]	0,15			
Коеф. оборотності активів	$\geq 0,902$ [3, с.208]	0,15			
Фондовіддача основних фондів	1	0,15			
Коеф. оборотності дебітор. заборгованості	$\geq 4,9$ [4, с.8]	0,1			
Коеф. оборотності кредитор. заборгованості	$\geq 2,5$ [4, с.8]	0,1			
Коеф. рентабельності продажу	0,1 зростання	0,1			
Коеф. рентабельності власного капіталу	0,1 зростання	0,1			
Коеф. рентабельності активів	0,05 зростання	0,15			
Разом по групі IV					
Всього					

Джерело: розроблено на підставі [6]

Таблиця 3

Шкала для визначення рівня використання майна підприємства

Якісна оцінка інтегрального показника	Високий рівень використання майна підприємства	Середній рівень використання майна підприємства	Низький рівень використання майна підприємства
Кількісні значення інтегрального показника	[0,64; 1]	[0,36; 0,64]	[0; 0,36]

Джерело: розроблено на підставі [5, с. 9].

Як видно з табл. 3, «низькій» і «високій» оцінкам відповідає інтервал довжиною 0,36, «середній» оцінці відповідає інтервал довжиною 0,28.

Апробація наведеного підходу була проведена для умов вугільного підприємства. У зв'язку з проведенням у державі реформи стосовно вугільної галузі, згідно з якою частина шахтних підприємств підлягає закриттю, а частина переходить до приватної власності, ВП «Шахта ім. Є.Т. Абакумова» з метою посилення інвестиційної привабливості розробила інвестиційний проект технічного переоснащення. Згідно з цим проектом, на підприємстві пропонується здійснення заходів з технічного переоснащення шахти, що допоможуть збільшити вуглевидобуток в період з 2012 року до 2016 року до рівня 500 тис.т на рік та отримувати прибутки починаючи з 2014 року. Для розрахунків було використано прогнозний баланс, який розроблено на шахті на період реалізації інвестиційного проекту. Їх результати дозволяють визначити якою мірою впровадження інвестиційного проекту у найближчий період (на 2014 рік) вплине на зміни рівня використання майна підприємства.

Було встановлено, що за умов впровадження інвестиційного проекту на даному підприємстві, інтегральний показник оцінки ефективності використання майна зростає з 0,209 (у 2013 році) до 0,455, тобто більш ніж у два рази. Якщо до впровадження проекту рівень використання майна був низьким, то вже у найближчий період він може бути визначен як середній. При цьому слід звернути увагу на показники 2 та 3 групи, зміни яких виявляються значно менш прогресивними, ніж за іншими групами, що потребує відповідних коректив при складанні плану розвитку підприємства.

Висновки та перспективи подальших досліджень:

1. Майно підприємства у різних формах існування є найважливішим елементом його економічного потенціалу, що обумовлює необхідність формування дієвого механізму управління майном. Такий механізм повинен передбачи можливість сукупної оцінки використання майна з урахуванням не тільки кількісних, а й якісних характеристик.

2. Аналіз досліджень з цього питання показав, що проблеми розробки відповідної методики та інструментарію інтегральної оцінки використання майна підприємств залишаються актуальними. Узагальнюючи підходи щодо комплексної оцінки різних аспектів діяльності підприємств, наведено алгоритм оцінки ефективності відтворення та використання майна промислових підприємств, обґрунтовано її аналітичні напрями (блоки) та склад показників кожного напрямку, запропонована методологія побудови інтегрального показника та визначена шкала його якісної оцінки.

3. Аналіз змін інтегрального показника дозволяє робити висновки про ефективність використання майна підприємств, наскільки вдалою є політика керівництва у сфері використання та відтворення основних та оборотних, матеріальних та нематеріальних активів, у чому складаються недоліки цієї політики, а що, навпаки, має добрі тенденції та є перевагою підприємства.

Література

1. Амоша А.И. Системный анализ шахты как объекта инвестирования / А.И. Амоша, М.А. Ильяшов, В.И. Салли // Донецк: ИЭП НАН Украины, 2002. – 68 с.
2. Бурковська А.В., Соловійов О.Ю. Комплексний підхід до оцінки фінансового стану підприємства / А.В. Бурковська, О.Ю. Соловійов // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. – Вип. 1 (4) – Т. 2. – Полтава: ПДАА. – 2012. – С. 73-77
3. Галушка В.В., Антоненко В.Н. Обоснование рекомендуемых значений аналитических финансовых показателей предприятий // Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія: економічна. Випуск 36-2. – Донецьк, ДонНТУ, 2009. – С. 204-209.
4. Євдокімов Ф.І., Мізіна О.В., Бородіна О.О. Узагальнююча оцінка фінансової складової рівня економічної безпеки підприємства // Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія: економічна. Випуск 46. – Донецьк, ДонНТУ, 2002. – С. 6-12.
5. Кочкодан В.Б. Комплексна оцінка характеристик капіталу підприємства / І.С. Благун, І.Т. Зварич, В.Б. Кочкодан // Моделювання регіональної економіки. Збірник наукових праць. – Івано-Франківськ: Плай, 2008. – № 1(11). – С. 3–17.
6. Остафіль О., Рубаха М. Комплексна оцінка кредитоспроможності позичальника як інструмент управління кредитним ризиком банку / О. Остафіль, М. Рубаха // Формування ринкової економіки в Україні. – 2009. – № 19. – С. 387–396
7. Петрук О.М. Банківська справа: Навчальний посібник / За ред. д-ра екон. наук, проф. Ф.Ф. Бутинця.

- К.: Кондор, 2004. - 461 с.
8. Положення про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків. Затверджено постановою Правління Національного банку України від 6 липня 2000 р. №279 // www.rada.gov.ua.
 9. Хотомлянський О. Л. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства / О. Л. Хотомлянський, П. А. Знахуренко // Фінанси України. – 2007. – № 1. – С. 111–117.

References

1. Amosha, A.I., Iliashov, M.A., Salli, V.I. (2002) “Sistemnyi analiz shakhty kak obiekta investirovaniia” [System analysis of a mine as investment object], IEP NAN Ukrainy, 68 pp, Donetsk, Ukraine
2. Burkovs'ka A.V., Solovjov O.Yu. (2012), “An integrated approach to assess the financial condition of the company”, *Naukovi pratsi Poltavs'koi derzhavnoi ahrarnoi akademii*, vol. 1, no. 4, pp. 73-77.
3. Halushka V.V., Antonenko V.N. (2009), “Justification of the recommended values of analytic financial performance of enterprises”, *Naukovi pratsi Donets'koho natsional'noho tekhnichnoho universytetu. Serii: ekonomichna*, vol. 36, pp. 204-209.
4. Yevdokimov F.I., Mizina O.V., Borodina O.O. (2002), “Generalizing estimation of the financial component of the level of economic security”, *Naukovi pratsi Donets'koho natsional'noho tekhnichnoho universytetu. Serii: ekonomichna.*, vol. 46, pp. 6-12.
5. Kochkodan V.B., Blahun I.S., Zvarych I.T. (2008), “Comprehensive assessment of the characteristics of an entity's capital”, *Modeliuvannia rehional'noi ekonomiky. Zbirnyk naukovykh prats'*, vol. 1, no. 11, pp. 3–17.
6. Ostafil', O. and Rubakha, M. (2009) “Comprehensive assessment of the creditworthiness of the borrower as a tool for credit risk management of the bank”, *Formuvannia rynkovoï ekonomiky v Ukraini*, vol. 19, pp. 387–396.
7. Petruk O.M. (2004) *Bankivs'ka sprava: Navchal'nyj posibnyk* [Banking. Study Guide] / Kondor, Kyiv, Ukraine.
8. The National Bank of Ukraine (2000), “Regulations on the development and use of reserves for possible losses on credit operations of banks” available at: www.rada.gov.ua (Accessed 6 July 2000).
9. Khotomlians'kyj O. L. and Znachurenko P. A. (2007), “A comprehensive assessment of the financial condition of the company”, *Finansy Ukrainy*, vol. 1, pp. 111–117.